

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
csinzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1871 egész évre:
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak . . . 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Szerkesztői szó.

Az erdélyi gazd. egyesületnek, a közelebbi években gyakrabban változott titkárai mellett, az egyesület közlönyét, ideiglenes szerkesztői minőségben, pár hó hijján 3 évig vezettem. Új év kezdetével a szerkesztés legilletékesebb helyére Gamauf Vilmos egyesületi titkárra száll, s én visszalépek a lap igénytelen munkásai közé.

Fogadják e lapok derék munkatársai mindnyájan forró köszönetemet becses támogatásukért; s kérem tartsanak meg jó emlékezetökben!..

Szabó Sámuel.

A gazd. egyesület, a szakismeret terjesztése céljából, nagy áldozatra szánta el magát. Jövő évre, kísérlet gyanánt, valamennyi egyesületi tagnak az „Erdélyi Gazda“-t ingyen küldi meg. A tagok és olvasó közönség ekkora áldozatra csak tömeges részvétellel és csoportulással felelhet, különben az egész kísérlet csak nagyobb bizonyossága lesz azon nem egészen alaptalan vádnak, hogy: népünk a szakismerettől idegenkedik, s azon hitben él, hogy a gazda készen születik, és további képzésére legfőbb egy kis őseitől örökölt gyakorlat kell; az irott bető mérőben fölösleges!..

A gazd. egyesület alapítótagjává lehet mindenki, egyszerre befizetett 100 o. é. frtal; az évdíjas tagok évenként 5 frtot fizetnek. Nem tagok számára az „Erdélyi Gazda“ előfizetési díja egész évre 4 frt, félévre 2 frt. o. é. lesz.

Borászati közlemények.

X.

Bortermésünk 1871-ben.

Egy újabb nagyon rossz esztendő, a már eddig is nehéz megpróbáltatásokat szenvedett szőlőbirtokosra nézve! Az ideai bor nagyon savanyú és gyenge.

Csaknem azt kellene hinnünk, hogy számítógazdáink kénytelenek lesznek a szőlőművelést abbahagyni, ha a közelebbiekhöz hasonló esztendők, melyek ellen az emberi szorgalom mit sem tehet, gyakrabban jelentkeznek. És imé! mi történik? boraink minden rosszóságuk mellett sokaknak több hasznot hajtának, mint a jó években szoktak.

A vagyonosb gazdák, kik ó boraikat mostanig megtarthatták, csaknem kétszeres árt kapnak; s mig 1866 és 68-ban a must kis vedre 60—80 új kronkelt, az idén a savanyú lórét 1 frt, 1 frt 50 kron fizették. Elvégre be kell látnunk, hogy a jó Isten sokkal jobban intézi a dolgokat, mint a hogy közölünk a legokosabb is tudná!

A mennyiséget illetőleg: nagyon eltérő tudósításaink vannak, úgy Erdély különböző részeiből, mint a külföldről. Nálam Gyéresen és Csánban az 1870-diki késő szüret, s a korai őszi hideg miatt a tőkék egy része fedetlenül telelven: nem volt több $\frac{1}{3}$ termésnél; mig Egerbegyen, melynek szőlőhegyei körülbelől közből fekszenek a gyéresi és csáni közt, ámbar a tőkéket soha sem szokták egészen elfedni: már évek óta nem volt oly gazdag termés, mint az idén.

Átalában véve: Erdélyben fél termést számitha-

tunk; mert a néhány bőtermő mellett egész vidékek vannak, hol gyenge, sőt éppen semmi szüret sem volt.

A minőséget illetőleg: nagyobb egyöntetűséget találunk: a vegyesfajú ültetvények legnagyobb részében a must cukortartalma csak fél annyi, savanyu két annyi, mint lenni kellene. Okozta ezt részint a tavasz hűvössége, részint a szept. okt. havi fagyok.

A hives, esős tavasz főleg a virágzást gátolta, s a fejlődést 2—3 héttel hátrább vetette. A szeptemberi fagyok némely faj érését egyszerre megakasztották, másoknak semmit sem ártottak.

Az őszi és téli hideg hatását a különböző fajokra nagyon különbözőnek tapasztaltam. Általában elmondhatom, hogy a kisszemű, finom és többnyire kései fajok legkevesebbet szenvedtek; a nagyszemű, korai fajok legtöbbit. A burgundi, traminer, és leányka: mindnyájan kis bogyóju, finom fajok, de egyszersmind koránérők.

A kérdésben forgó tapasztalat valódi okát nem vagyok képes biztosan megállapítani, s ily esetben mindig jobbnak tartom, hogy inkább semmi okot ne említsek, mintsem olyant, mellyel magam sem vagyok megelégedve; így talán inkább utánna kutatnak mások, kedvezőbb eredményyel, mint én.

Úgy látszik: nagyon sok függ azon érési foktól, melyben a fagy a szőlőt találja. A dérütött gerezdek egy része mindazáltal azután is készült, édesült, némely fajok pedig hetekig változatlan savanyúsággal csüngtek tőkéiken. Legtöbbit szenvedtek nálam: a leányka, Oporto és Malbec; közből állanak: a traminer, Semillon, Merlot, és burgundi; legkevesebb kár mutatkozott a rizling, Sauvignon-blanc és Carbenet fajokon.

— A mi az 1871-iki termés jóságát illeti: rosszabbnak tartom a mult évinél, — ámbár ezen állításom ellentétben áll az eddig nyilatkozott véleményekkel. Igaz, hogy a savany nem oly kirívó, de a cukortartalom jóval kisebb, s azt hiszem a zamat és illat is kevesebb lesz. Azon állítás valótlanágáról, hogy a „bouquet“ csak teljesen érett gerezdekben fejlik ki, könnyen meggyőződhetünk, ha pl. félérett rizlinget, vagy muskotályt izlelünk; nem állítom, hogy oly erős és finom bouquetjok érzének, mintha egész-érett állapotban lennének, de mégis elég arra, hogy a bor határozott jellemét megadják.

Ha tehát kevésbé volt is savanyu az idej must a tavalinál, bora — meggyőződésem szerint — gyen-

gébb lesz, s a ki jobbat akar: annak újra a „panszoláshoz“ kell folyamodnia.

Az előrehaladottabb borvidékek termelői a must elegyítést a rendes teenőök közé számítják; alkalmam volt pár héttel ezelőtt pl. egy ismeretes francia termelővel szót váltani, ki, hogy minden évben egyenlő minőségű borral szolgáljon fogyasztóinak: a termett mustot mindig 20% cukortartalmává változtatja. Ha ennél édesebb — a mi jó években gyakori eset — minden teketoria nélkül annyi vizet tölt hozzá, mig kelő fokra higitja; ha gyengébb években a 20%-nyi cukor a mustban nincs meg: hozzáteszi a hiányzót.

Mi erdélyiekül még 20% cukortartalommal sem igen vagyunk megelégedve, s jó asztali borainkhoz 22—24%-s mustot kívánunk és ha ennél édesebb is: aligha találkozik köztünk valaki, a ki vízzel higitaná.

Hogy oly években, mint 1870 és 71 mesterséghez nyúlunk, s így tesszük borainkat ihatókká és állandókká: az, úgy hiszem, csak elismerést érdemel; de jó, sőt csak középszerű években is pompás borainkat vízzel rontani el: véteknék tartanám!..

Én magam, az idén, minden mustomat 23—24%-nyira cukroztam, s a savanyt bennök 6—7 ezered résznyire szállítottam. Ezt a szállítást úgy eszközöltem, hogy kellő mennyiségű 24 százalékos cukrosvizet töltöttem beléjük; vagy pedig tisztított szeszszel 12%-nyira elegyített vizet, melyek azonban előbb néhány óráig, mig az erjedés bennök megindult, frís trébelyre töltve állottak. A cukros viz annyi boralatrészt vesz magába ezen kevés idő alatt a trébelyből, hogy izléskor könnyen meglehet ismerni: minő fajszőlő illatát szivta fel.

Különösen ki kell emelnem, hogy a trébely, melyre a cukros vizet töltjük, egészen frís legyen, különben a bor mindjárt kezdetben „stichet“ kap, a mitől többé megszabadítani nem lehet.

Idejegyezve közlöm különböző fajszőlőim mustjának cukortartalmát, tavalról és az idénről; a savany mennyiséget csak jelen évben jegyezhettem fel, mert az erre szükséges mérő eszköz taval nem volt birtokomban. Kitünik ezen jegyzékből, hogy a finomabb fajok mindnyájan cukrosabbak, s még hozzátehetem, hogy — többet is termettek a közönségeseknél.

Hol termett, minő faju szőlőim, mikor, mennyi % cukor (klosterneuburgi mérőn) és mennyi ezredrész savany tartalmuak voltak?

		czukor %		savany
		1871	1870	1871
Szőkefalva	Sauvignon	nov. 2.	19 1/2	22 7
"	Semillon	nov. 2.	17 1/2	20 10 1/2
"	Rizling	nov. 1.	17 1/2	20 10
Csán	Rizling	okt. 20.	15	19 13
Szőkefalva	Traminer	nov. 1.	17	17 1/2 7
Csán	"	okt. 20.	15	15 13 1/2
Szőkefalva	Welsch-Rizling	nov. 1.	16 1/2	15 1/2 10 1/2
Gyéres	Carbenet-Sauvignon	nov. 7.	16	19 13
"	" franc	nov. 7.	14	16 10 3/4
"	Pinot noir	okt. 6.	13	15 15
Szőkefalva	vegyes erdélyi	nov. 1.	12	13 10

— Nem tehetem, hogy Nagy Ferencz urnak az „Erd. G.” közelebbi számában közlött hasonló adataira egy pár észrevételt ne tegyek; a különbség két tónk közlései közt feltűnően nagy, pedig Gyéres és Torda, helyileg, egymás szomszédjában fekszenek.

N. F. ur kiemeli, hogy Tordán a ruländer (pinot gris), leányka és welsch-rizling érték meg legjobban; nálam ezek voltak a legroszabbak. Én a ruländer, mint külön fajt, nagyban nem tenyészttem s csak néhány tőm van belőle, de ez a néhány s valamennyi többi pinot-fajt, u. m. pinot-noir, plant doré, fekete klävner, kék Arbst, Chardenay és Epinette kiválóan savanyuak voltak. A leányka pedig, melyet N. ur különösen kiemel, nálam Gyéresen úgy, mint Csánban és Szőkefalván birálaton alul álló rossz maradt. Az én welsch-rizlingem, mely rendszeren valamivel később szokott érni a másféle rizlingnél, — talán: mert kövér földje van és rendkívül sokat terem, — 15% cukrot tartalmazott, míg a rizling 17 1/2 %-t.

Nálam, az idén, a későn érő fajok, miként fönnebbi kimutatásból látható, — mindnyájan jobbak voltak ugyan, de a cukortartalom, általában véve, a tavalinál kevesebb; míg N. urnál az ellenkező eset áll.

Megvallom, ezt a talányt nem bírom egészen megfejteni, de hogy a szüret előtt, csak néhány kipróbált gerezd leve után tett mustmérések mennyire megbízhatatlanok: többször volt alkalmam tapasztalni. Például az idén is magam személyesen is szedtem a gerezdeket s vinczellérem által is szedtem, különösen ügyelve, hogy ne a legjavát válogassuk kísérleteinkhez, és mégis: a két héttel később tartott szüret alkalmával, a mustmérleg kevesebb cukrot mutatott ugyanazon fajmustban, melyből pedig a termés rosza gondosan ki volt választva. Ugyanezen észrevételt tettem Bethlenben.

Szőkefalvi gazdatisztem okt. 17-ikéről ezt írja: tett próbáim szerint a rizlingben van cukor 19%, welsch-rizlingben 17%, traminerben 18%, sauvignonban 22%, semillonban 20%, és nov. 1-én tartott szüretkor ugyanezen fajok mustja volt: rizling 17 1/2, welsch-rizling 16 1/2, traminer 17, sauvignon 19 1/2, semillon 17 1/2 %.

Ezen körülmény sem deríti fel azonban teljesen az én és N. F. ur adatai közt mutatkozó különbséget, ugyanis öszves 2 1/2 holdnyi leányka ültetvényemből egyetlen fűrtöt sem lehetett volna kikeresni, melynek leve Wagner szerint 12% cukort mutasson.

Az ilyenmü eltérések okait csak sokak által folytatott és híven közzétett pontos észleletek lesznek képesek idővel földeríteni.

Paget János.

M-Vásárhelyi vándorgyűlés és tárlat.

IX.

IV. Tófalva.

A közgyűlés által a tófalvi szőlőtelep megvizsgálására kibocsátva, eljárásunk s vizsgálatunk eredményéről következőkben van szerencsénk jelentést tenni:

1) A közérdekeltségnek örvendetes jelensége gyanánt kell felemlitenünk, mikép bizottságunk szakértőkből és tudványókból tekintélyes számra növekedett föl, s bizottság tagjainak csaknem mindenben egyező véleménye, jelen volt szakértők nézete és ítélete által megerősítést nyert.

2) Első belépésünkkel a telepbe, a jövőre bekövetkező esetlegességgel is számító gazdának azon felelte helyes intézkedésével találkoztunk, melyet nagyobb, sőt kisebb szőlő- és gyümölcs telepeknél, az életbiztosítás egy nemének kell elismernünk, t. i. részint a b. Kemény István, részint Klosterneuburgi módszer alapján berendezett, gazdag szőlő-iskolát találtunk, melynek rendeltetése, a kivészett tőkék, üres helyeinek kiegészítése, új telepeknek önerővel beültetése, s ez által a kiszivárgó pénznek megtakarítása, vagy végre: azoknak, kik új plántációkat tehetnek, jutányos áron, hazunna szolgáltatni teljesen biztos, s már bizonyos tekintetben acclimatizált anyagot.

3) Az expositiot tekintve, miután a nyugat felől keletre irányuló völgyet északról egyenetlen hullámszásokban fedő magas, néhol meredek hegyfal zárja el: azt szerencsésnek s arra, hogy éppen rizlinggel építtessék be, jól választottnak ítéljük.

4) Ezen teknő, melyben a plántáció történt egy promontor alakú, az ültetvény nagy részét megvédő természetes hegyfal által van védve, míg a keleti oldal emelkedettebb darabjai egyszer-másszor kénytelenek lesznek a néha nyugatról is érzékenyebben verő szelekkel megbirkózni.

5) A hegy-emelkedés a normalis, s tudomány által pozitív határozottsággal kimért netovábbat t. i. a 45 fokot,

az ültetvény némely parcelláiban kissé nagyobb mértékben meghaladja, s aggodalmat szülhet, hogy nagy záporokkal járó fergetegek, fellegszakadások: a termő talaj nagy részét leseprik, s a termő-tőkét csupaszon hagyják. Azonban ilyen csapások szelidebb emelkedésű plautatioknál is bekövetkezhetnek; aztán a körülmények uralkodó hatalma alól a nagy birtokos se vonhatja ki magát, s ha az adott viszonyok közt a lehető legjobbnál-jobbát nem választhatott: nem az ő hibája.

Egyébiránt az emberi ész e részben is tud magán segíteni, s a vita közben felmerült azon eljárását a bizottság egyik tagjának honvédkapitány Lengyel Ádámnak némi kiegészítő orvoslattól eléggé nem ajánlhatjuk. Ő t. i. hasonló esetben lévén, kissé merészebb emelkedésű szőlő hegyével, minden hatodik sorköznél egy kapavágással, a kapa mélységéig, a meggyekre vezető árkokat von, jobbról-balról; s ezek megannyi természetes vízvezetőkül szolgálnak a legnagyobb záporok alkalmával is.

6) A talajt tekintve, az mintha éppen rizlingnek volna teremtve, mind azon elemeket egyesíti magában, melyeket a rizling-termelő szakférjak, természettudósok valamely rizling számára kiválasztandó földtől megkívánnak, hogy az a legjobb, tehát legértékesebb rizlinget megteremje.

7) Végre a beállítás, s berendezésre nézve követett rendszert illetőleg, röviden csak annyit jegyez meg bizottság, hogy az előzetes tanulmány, beható, sokoldalú ismeretre mutat, oly lelkiismerességgel, s csak nem a kicsinykés részletekig terjedő pontossággal vitetett keresztül, mikép párját kereshetjük, s ha új tenyésztéssel foglalkozó szőlőseinknél, megérdemelt dicséretükre legyen mondván, hasonló pontossággal történt plántátiokat többet is találunk az országban: különbet egyet sem.

Meg vagyunk győződve, hogy a tófalvi rizling-bor méltó versenytársa leend Erdély bármely rizling borának; éppen azért, hasonló körülmények közt, hasonló eljárás mellett történhető rizling ültetés, Marosszék más helyeiben is a siker biztos kilátásával megkísérhető, sőt éppen kívánatos. Nagy Ferencz, mint bizottsági előadó.

V. A gyümölcsészet napszámosai és előhaladása.

Tudva azt, mily hatalmas, mily lényeges tényezőt képez a tudomány a nemzetek és népek életében, midőn egy részt méltó okunk van örömet éreznünk a mai nap ünnepén, más részt éppen ezen ünnephez illő nemes kötelességet teljesítünk, midőn ama férfiakról megemlékezünk, kik annak egyik vagy másik ágában úgy, mint alapítók vagy nagy lendület adók, kitüntek; — nekünk pedig, kik Pomona istennő zászlói alá seregettünk, ezt tennünk tanúsággal is jár, mert jeleseink tevékenységének elősorolásával egyúttal a gyümölcsészet történetét, de sőt a tudomány mostani állásának vázlatát nyerjük dióhéjban.

Hála a gondviselésnek: „longus ordo idem petentium decus“! — de sajátságos, hogy ezen sort éppen olyan ember nevével kell megkezdenem, ki a gyümölcsészetnek barátja nem volt; mert Linné a nagy fűvész, ki a növények nemző szerveiről szóló tannak megállapításával tudomá-

nyunknak kétségkívül a leglényegesebb szolgálatot tette, a gyümölcsészetet egy tudományosan mivelte férfi figyelmére méltatlannak tartotta. De még sajátságosabb, hogy valahányszor korszakot alkotó fordulatok vagy fölfödések kütféjére akarunk visszamenni, legtöbbszörre a 18-ik — lánge-szű férfiakban kiválólag gazdag — századához kell folyamodnunk, mi kétségtelen zálogául szolgál annak, hogy a szellem előhaladása nem annyira egyesek jószándoku előretörékvésén alapszik, mint inkább a gondviselés határozott tervében fekszik; ugyanazért azok seregétől, kik a szellemet még egyszer békóba verni szeretnék, tartani okunk egyáltalában nincs.

És már most magát a gyümölcsészetet illetőleg, Vaillant Sebestyén, a királyi kertek felügyelője Párisban és vele többen már 1717-ik év óta kezdtek azon tannak hódolni, hogy a növények nemző szervekkel bírnak és ezen tan igazságát részint az által bizonyíták, hogy a nemi szervektől megfosztott növényeket terméketlenné tevék; részint az által, hogy mesterséges termékenyítés útján, még eddig nem ismert új fajokat, úgynevezett hybrid-eket állítottak elő. — Mivel pedig ezen tan 1725-ik évtől kezdve már az egyetemeken is nyilván tanították, Hardenpont Miklós monsi lelkész Belgiumban, ki egyetemi tanulmányait 1730-ban végezte, mint szenvedélyes gyümölcsész, az új tant a gyümölcsészet terére is átültette és 44 éven át, kitartó buzgalommal üzött kísérleteit oly kitűnő sikerrel folytatta, hogy 1758-ban a Passe Colmárt, 1759-ben a Hardenpont vajoncát, 1762-ben a Beurrière rance-ot, még később pedig a Delice d' Hardenpont-ot és Panisel vajoncát állítá elő, melyek által az olvadó körtékben előtte oly szegény gyümölcsészetet, oly kitűnő vívmányokkal gazdagította, hogy ha a főntebb érintett tannak átültetésével a gyümölcsészet tudományos megalapítója nevével méltán nem érdemelte volna is ki, csupán említett gyümölcsei miatt megérdemli, hogy addig éljen a hálás emberiség emlékezetében, a míg csak egy ember találkozik, a ki a kitűnő körtét kellőleg méltányolni tudja. Kétségtelen azonban, hogy a gyümölcsészet általa nyert első tudományos alapot, öntudatos irányt és általa szűnt az meg a véletlen szeszélyétől függő empiricus dilettantismus vagy keresetmód lenni.

A Hardenpont által adott példa Belgiumban számos követőkre találván, Capieaumont monsi gyógyszerész 1787-ben a Calebasse mesterségesen termékenyített magvaiból nyeré a Capieaumont vajoncát és ezen időtájban látott napvilágot a lovaini kapucinusok kertjében a Husvéti Pergament vagy is Téli Esperes, melyről Kovács József elsőrendű gyümölcsészünk azt mondja, hogy a kinek háza közelében csak annyi helye van, hogy azon egy körtefa elférhet: arra Téli Esperest ültessen; — 1808-ban Liart Miklós monsi vendéglős nyeré magról a Napoleon vajoncát, melyet eleinte saját nevére keresztelt és mely Belgiumban sok helyütt még most is Liart vajoncának nevezetik; azonban Caminck, Jemappe kerület főnöke úgy találván, hogy illő, mi zerint a körték legjobbika a hősök legnagyobbikának nevével viselje, Liartot rendjellel és czimekkel tüntetvén ki, a körtét Napoleon vajoncának keresztelte és ezen néven

ismerjük azt ma is, bár a királyi gazdasági és kertészeti egyesület elnöke Belgiumban, Mortier ur, 1869-ben megjelent gyümölcsészeti munkájában, az ellen igen nyomatékosan tiltakozik.

Nemsokára ez után nyeré magról Duquesne lelkész ur a Marie Louise nevű és kitűnő jelességű körtét, Brabantban pedig a „Három-torony“ nevű haszonbéri tanyán nyerék a Diel vajoncát, melyről Urbanek veterán gyümölcsészünk azt mondja, hogy a kinek oly kertet van szándéka beültetni, mely minél többet jövedelmezzen, az abba egyebet ne ültessen, mint ilyen körtefát. Ezen körtét Brabantban még ma is „Három-tornyai“ vajoncának nevezik, de Van Mons, kinek az elkeresztelésekben kiválólag nagy kedve telt, azt az akkor élt Diel tiszteletére Diel-vajoncának keresztelte, és bár azóta az még Incomparable, Magnifique, Royal, Dorothee royale, Grosse Dorothee, Poire Melon St Augustus, Duc d' Aumale, Gilleaume de Nassau, Riesenbutter-birne, Ustroner Pfandbirne és több más nevekre is átkereszteltetett: Diel vajonca nevét még is a legjobban megtartotta.

Ezen időtáiban fedezte fel Chatillon ur Alost vidékén egy erdőben a Faszinü vajoncot (Fondante de bois) mely ott még most is Bosc-per név alatt ismeretes és ekkor tűntek ki nagyrészt igen jeles új fajakkal Nelis udvari tanácsos, gróf Coloma és Esperen őrnagy Malinban, kiknek köszönhetjük a Colmár Nelist, a Bonne de Malint, Urbanist-et, Coloma vajoncát, la Bonne Carmelite-t, Esperen pergamentjét és Seigneur d' Esperen körtéjét: — de mindezek fölött a Josefina de Malint vagy Josefina von Mecheln-t, mely február, márcziusban érő gyümölcs méltán vetekedik Hardenpont legjelesb vívmányaival, ugyanazért annak egy gyümölcskedvelő kertjéből sem lenne szabad, hogy hiányozzék.

Azonban mindezeknél nagyobb lendületet és elterjedést adott a gyümölcsészetnek Van Mons részint az által, hogy ő az új fajok előállítását illetőleg, egy egészen új, előtte még nem ismert tant hozott élebe, melynek segítségével a gyümölcsészetet majdnem végtelen mennyiségű és legnagyobb részt még mai napig sem megnevezett új fajokkal szaporította; részint pedig az által, hogy ő vagyonos ember létére, a gyümölcsészetet nem jövedelmezés szempontjából üzvé, a bőkezűleg osztott nemes galyaknak minden irányban szétküldözgetése által a Belgiumban előállított vagy talált nemes fajokat egész Európában elterjesztette.

Az általa fölállított új tan lényege abban áll, hogy valamely gyümölcs magváról nyert első termés magvait, mesterséges termékenyítés hozzájárulása nélkül nemzedékről nemzedékre mindaddig újra meg újra vetjük el, míg oda nem jutunk, hogy az utóljára elvetett magvakból csupa jó fajokat kapjunk oly eredménnyel, hogy azontul a szemek vagy galyak általi nemesítés fölőlegessé válik; — azonban bár ezen tan helyességét a tapasztalás némileg támogatta, — bár Van Mons az erős meggyőződés dialecticájával erősítette, hogy már a harmadik nemzedék magjainak elvetéséből csupa jeles fajoknak kell keletkezniök, — bár

vége Van Mons halála után Brabantban, ezen tan következetes keresztülvitelére, Bivort vezetése alatt, egy egészen külön iskola keletkezett, mind a mellett ezen tan mai napig egyéb eredményt előidézni nem tudott, minthogy ez úton nagy számu, de többnyire apró, czukor anyagban hiányt szenvedő, szóval közép minőségű új fajokat lehet előállítani ugyan, de kiváló kitűnőségűt mind ez ideig előállítani még egyet sem sikerült. Igaz ugyan, hogy Van Mons a gyümölcsészetnek nem keveset ártott az által, hogy abbéli erős meggyőződésében, miszerint tanának győzedelmeskedése esetében a folyvást előállandó jobb és jobb új fajok száma oly nagy lened, hogy azok elnevezése lehetetlen, illetőleg fölőlegessé válik — a roppant számmal szétküldözgetést nemes galyakat vagy éppen nem, vagy kénye kedve szerint nevezgette el és ez által a fajok elnevezésében oly confusiót idézett elő, melyet még talán századok múlva is bajos lesz tisztába hozni — mégis a gyümölcsészet iránt érzett meleg, minden haszonkereséstől ment önzetlen lelkesültsége, valamint a kor színvonalán állott tudományos műveltsége, nemcsak a nagy közönséget hódították meg a gyümölcsészetnek, hanem Linné abbéli előítéletét is, mintha a gyümölcsészet egy tudományosan képzett férfi figyelmét meg nem érdemelné, határozottan megtörte: úgy, hogy a mezei gazdaszat ezen ága most már Európa elsőrendű tudósait számítja napszamosai közé és Belgiumban Bouvié, Berkman, Grégoire, Baumann, Nelis, de Jongh; Franciaországban Decaisne, Willermor, Mas, Leroi; Angolországban Hogg; Amerikában Downing, Howey. Svédországban Euneroth. Németországban Diel, Liegel, Jahn, Oberdick, Lucas a gyümölcsészetet részint tudományos munkáikkal, részint új fajok előállításával hathatósan előmozdították.

Hazánkat az imént elősorolt országok közt szándékosan nem azért hagytam legutoljára, mintha e téren nálunk talán a legkevesebb történt volna, mert a magyarnak minden szép és nemes iránt hevülni tudó fogékonyága itt sem tagadta meg magát és Urbanekünk *) még a külföld előtt is oly tekintélyt tudott kivívni magának, hogy valahányszor egyes fajok kétségbe vont elnevezéséről van szó, Némethon legelsőrendű gyümölcsészei az ő tekintélyére hivatkoznak; az általa magról nevelt új szőlőfajok száma pedig már a százakat számítja, melyek közül tizet a pesti gazdasági egyesület meg is keresztelt — de egy Encz Ferenczet, Kovács Józsefet és Erdély büszkeségét Nagy Ferenczet Európa legelőhaladottabb államai is megirigyelhetnék tőlünk; — hanem tettem ezt leginkább azért, hogy a gyümölcsészet nagyobb elterjedése céljából különösen azon két eszközt hangnyomatoljam, mely a külföldön már csodákat mivelt: értem a társulásnak minél nagyobb mérvben fölkarolását és kormányunk jóakaratu támogatását. De még e kettő között is határozottan a társulásnak kell, hogy adjuk az elsőbbséget; ugyanazért, midőn ezen értekezést befejezem, csak azt kívánom, hogy ezen összejövetel minden egyes jelenlevő tagja, vivén innen magával a szentlelket, le-

*) Pozsonyi kanonok, ki Bazalika Mátyás egykori pereszlenyi plébános és később kanonoknak — e téren való kitűnőségére sokat köszönhet.

gyen annak terjesztője szóval és tettel; 1 ször azért, hogy bevételeinket egy nem megvetendő forrással szaporítsuk; 2-or azért, hogy a gyümölcsészetet a virágzás azon fokára

juttassuk, minő e gyönyörű hazát természet-adta tulajdonai és éghajlatánál fogva méltán megilleti.

Villási Pál.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XXI.

Választmányi ülés 1871 december 5-én.

1) Miniszterium i. 10725 sz. a. az idei dohánykiállításról beküldi a jutalmazási kimutatást, s 1872 ápril 20-dikára hasonló kiállítást hirdet, — mint az „Erdélyi Gazda“ban közölt tudomásul szolgál.

2) Miniszterium i. 11540 sz. mellett Békessy: Ser-tésenyésztés vezérelvei cz. munkáját küldi meg, — köszö-nettel a könyvtárba helyeztetik.

3) Miniszterium i. 11933 sz. mellett Babó Weinbau-Kalender-jéből két példányt kiosztás végett megküld, — köszö-nettel fogadtatik, a kiosztás a kert. szakosztályra bi-zatik.

4) Miniszterium i. 10200 sz. a. néhai Kócsi Károly tanár özvegyét 400 frt segélyezésben részesíti ennek fejé-ben 50 példányt várva a „Községi faiskola“ cz. műből, — hálás köszö-nettel tudomásul vétetik.

5) Egyleti pénztárnok és titkár okadatolt előterjesz-tés folytán azon indítványt teszik, hogy a megszűnt évla-pok helyett ezentul az „Erdélyi Gazda“ küldessék meg ingyen az alapító és évdijas tagoknak, egyuttal bemutatják az erre vonatkozó költségvetést és remélhető fedezetet, — választmány e nagy horderejű indítványt tüzetes vita tár-gyává tévén azt a közgyűlés utólagos jóváhagyásának re-ményében nagy többséggel elfogadja, s a titkárt a szüksé-ges teendők elintézésével megbizza. Egy idejűleg választ-mány indokolt előterjesztést intéz a nmlgu miniszteriumhoz, az egyletnek gazdasági czélokra pár év óta adatni szokott segélyösszeg végett.

6) T. Papp Miklós ur a r. k. lyceumi nyomda bérlő-je késznek nyilatkozik az „Erdélyi Gazda“ nyomtatását az eddigi feltételek szerint elvállalni, — a lyceum nyomda új-évtől kezdve bérbe adatván ki, az eddigi szerződés magá-ban véve megszűnik. Az egylet helyiségei tekintettel a lap kiadásra, s az egyéb számos nyomtatványok kényelmes fel-ügyeletére a nyomda épületébe tétettek át és ha a bérlő ur az eddig használt szállást a fennálló bér mellett tovább-ra is az egylet kezén hagyandja, választmány minden ver-seny hirdetése nélkül T. Papp Miklós urnál óhajtja kiadni ugy lapját, mint egyéb hivatalos nyomtatványait is. Végle-ges határozatát a választmány T. Papp Miklós ur válaszá-nak heérkeztekor fogja haladék nélkül kimondani.

7) Miniszterium i. 11696 sz. a. tudatja, hogy a m. ny. vasút a bécsi magkiállításra vitelár-kedvezményt enge-délyezett, — tudomásul szolgál.

8) A küküllőmegyei törvényszéknek 3453 sz. a. k. átirata urbéri kimutatási ügyben, — egyleti ügyvéd urhoz tétetik át.

9) Küküllőmegyei gazd. egylet a jövő évi vándorgyű-lést D.-Sz Mártonban hívja meg és erre, valamint a meg-tartási módozatokra nézve választ és felvilágosítást kér, — miután a vándorgyűléseket szilárdabb alapra fektető terve-zet jelenleg van tárgyalás alatt, a t. egylet köszönetünk mellett arról lesz tudósítandó, hogy végmegállapodásunk eredményét annak idején vele közölni fogjuk.

10) Katona Dénes, k. r. áldozár „Europai indigo ne-továbbja“ cz. munkáját nyújtja be véleményezésre, — e czél-ból az ismeretterjesztő szakosztályhoz tétetik át.

11) T. Báthi Gábor ur sajnálatát fejezi ki, hogy a vándorgyűlési vizsgáló bizottság hozzája ki nem szállott és kéri az egyletet tekintetné meg a kijelölt időszakokban koronás-mivelésű szőlőtelepeit, — a vizsgálat emaradásá-nak oka Báthi Gábor urral utólagosan közlendő, a többire nézve Paget János tagtárs ajánlkozik a szives meghívás felhasználásával az említett szőlőtelepeket meglátogatni.

12) A galicziai gazd. egylet egy a belga lentermelés-ről lengyel nyelven irt röpiratot küld meg, — köszö-nettel a könyvtárba tétetik.

13) A K.-Monostoron létesítendő önkéntes tűzoltó-egylet nevében Kodolányi Antal és Gamauf Vilmos felhi-vást intéznek a választmányhoz, — ámbár az erdélyi gazd. egyletnek nem lehet egyenes czélja tagjainak díjait ada-kozásokra fordítani, mégis tekintve az ügy rokonirányát és a nélkül, hogy ebből bármi előzményt formálni lehessen, választmány a k.-monostori leendő tűzoltó-egylet segélye-zésére 50 frtot utalványoz.

14) Stein könyvárus 38 frt 50 krnyi számláját adván be, — a folyó iratok és könyvek rendes időben kézhez vé-tetvén utalványoztatik.

15) Özv. Kócsiné megköszönve az egylet közbenjá-rását a miniszteriumnál, tudtul adja, hogy a kívánt 50 példány helyett a jelen első kiadásból csak 25 felett ren-delkezik, melyet be is küld, — a miniszteriumhoz hason-értelmű felterjesztés kíséretében felküldendő.

16) Kert. szakosztály felhatalmazást kér, hogy Ober-diecktól oltógalyakat hozathasson, továbbá, hogy két jeles franczia borászati művet beszerezhessen, — az oltógalyak beszerzése megengedtetik, — a borászati művekre nézve azonban utasittatik, hogy azoknak árát jelentse be.

17) Dr. Pávay Elek ur: „Koloszvár geológiája“ cz. művét könyvtárunknak ajándékozza, — köszö-nettel fogad-tatott.

18) A m.-vásárhelyi vándorgyűlés jegyzőkönyvi szö-vegének hitelesítésére, s a számadások megvizsgálására bi-zottság levén kinezendő, — b. Huszár Sándor elnöktele alatt Galgóczy Károly, Nagy Ferencz, Szabó Samu, dr. Hintz György és a titkár küldetnek ki.

19) Szabó Samu, mint az „Erdélyi Gazda“ szerkesz-tője, megköszönve a választmány eddigi becses bizalmát,

jelenti, hogy az év elteltével megbízatása megszűnik és a szerkesztői állás betöltése iránt a választmány szives rendelkezését kéri, — miután azon okok, melyek a lap szerkesztésnek évről-évre való ideiglenes betöltését szükségesé tették jelenleg megszűntek, választmány: Szabó Samut 1872. január 1-étől kezdve az ideiglenes szerkesztés alul felmenti és ez alkalomból egyhangulag jegyzőkönyvileg köszönetet és hálás elismerést szavaz meg Szabó Sámuel urnak, közel három évi sikerdús fáradozásaiért. Egyszersmind lapszerkesztőül az eredetileg megállapított terv szerint választmány titkárját nevezi ki, fentartván magának az évi költségvetés megállapításakor annak megfelelő díjazásáról gondoskodni. A titkár megköszöni a megtisztelő bizalom ezen új és fényes tanujelét és csak is az eddigi szerkesztő ur, valamint a lap bizottsági tag urak szives támogatása által gyámolítva reménylheti terhes feladatát megoldani. Dr. Hintz György önként vállalkozik a lappénztárnak minden díj vagy százalék nélküli kezelésre, mit a választmány helyeslő tudomásul vétén, a lappénztárnokságot új évtől kezdve dr. Hintzre ruházta át.

20) Jelen jegyzőkönyvnek hitelesítésére, — Kodolányi Antal és Szentgyörgyi József tagok kéretnek fel.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Egyveleg.

* Melléklet gyanánt lapunk mai száma mellett küldjük szét, az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díj-szabályzatát; ajánljuk olvasóink figyelmébe.

* A „Georgikai felolvasások“ czim alatt lapunkben év folytán közölt nagy becsű cikksorozat, külön lenyomatban is megjelent; 16-od rétt, 234 lap, 100 példány.

* „Gazdasági haladás“ czimű népszerű új lapra hirtet előfizetést, Sporzon Pál. keszthelyi tanár; megjelenik havonként 3-szor Keszthelyen, ára egész évre 4 frt.

* „Erdészeti kis-tükör“ czimű pályadíjat nyert, népszerű jeles munka előfizetési díja 1 frt 25 kr; melyet Bedő Albert szerzőhöz, az erdész-egylet titkárához Budára, 1872 febr. közepéig kell beküldeni.

* Dobokamegye főispánjától. Földmivelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszter ur ő nagymaga a gyümölcsészet és fatenyésztés terén magát kitüntetett dobokamegyei lakosok Vályi Elek kentelkei ev. ref. lelkészt 6. darab arany, Baumann Márton nagysajói ev. luth. kántor-tanítót és Grama Péter, buzai gör. egy. tanítót egyenként 4. darab arany; Sándor János, csáki-gorbói jegyzőt, Klein György, s.-magyarosi ev. luth. decant és Grapina Juon, kajlai földmivest egyenként 3 darab arany állami jutalom díjban részesítette. B. Bánffy D.

* A bécsi világtárlatra kinevezett országos magyar bizottság tagjainak összes száma 280; ebből 118 központi, 162 vidéki tag. A vidékiek közt Erdélyből következő 18 nevet olvasuk: Ákoncz János, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara alelnöke. Balás Mihály, mint a gyergyó-szent-miklósi gazdasági egylet elnöke. Bedens József, mint az erdélyi szász gazdasági egylet elnöke, Nagy-Szeben. Béli Ferencz gróf, mint a küküllőmegyei gazdasági egylet elnöke. Bornemisza János báró, mint az erdélyi bortermelők egyletének elnöke. Diószegi Lajos, városi ta-

nácsos, Abrudbánya. Dück József, mint a brassói kereskedelmi és iparkamara alelnöke. Finály Henrik, mint a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara elnöke. Gámán Zsigmond, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára. Dr. Haupt Gottfried, mint a beszercevidéki gazdasági egylet elnöke. Heshshaimer I. L., a brassói kereskedelmi és iparkamara alelnöke. Huszár Sándor báró, az erdélyi gazdasági alelnöke. Dr. Knöpfler Vilmos, takarékpénztári igazgató, Maros-Vásárhely. Maager Károly, a brassói kereskedelmi kamara tagja. Mikó Imre gróf, mint az erdélyi országos gazdasági egyesület elnöke. Nagy Ferencz, mint a tordamegyei gazdasági egylet elnöke. Paget János, földbirtokos, Kolozsvár. Tisza László, orsz. képviselő, mint az erdélyi gazdasági egylet alelnöke.

* Borkönyv. A bádényi mezőgazdasági egylet a bortermelők és kereskedők érdekeinek elemozdítása végett községenkint borkönyvek tartását hozta javaslatba. Ezen javaslatot már néhány község el is fogadta, s a község házánál egy könyv tartatik, melybe minden bortermelő bejegyzi, hogy mily minőségű és mennyi eladni való bora van. A kereskedők vagy fogyasztók így könnyen áttekintést nyerhetnek a borkinálatról, és megrendeléseiket kényelmesen tehetik. Ajánljuk ez üdvös utánzásra méltó eszmét bortermelő községek és hegybirtokosságaink méltó figyelmébe.

* A „Magyarország és a nagyvilág“ ez évben utolsó évnegyedes jutalomképe „A három bajtárs“ előttünk fekszik s határozottan remeknek kell azt vallanunk. Első eset, hogy magyar lap ily értékes acz élmetszetű jutalomképben részesíti előfizetőit, s szinte érthetetlen, hogyan képesek a kiadók ily kedvezményben részesíteni közönségüket? tekintve, hogy a „M. O.“ előfizetési díja évnegyedre csak 2 frt.

* A lovak számát a lakossághoz arányitva esik 100 lélekre a határőrvidéken 17.³, Mecklenburgban 15.⁴, Magyarországon 14.⁶, Oldenburgban 13.⁹, Horvát-Slavonországon 13.³, Írlandban 10.⁷, Svédország és Norvégiában 10.⁴, Poroszországban 9.¹, Erdélyben 8.⁹, Bajorországban 8.¹, Franciaországban 8.⁰, Németalföldön 7.³, Morvaországban 6.¹, Belgiumban 6.¹, Württembergben 5.⁶, Badenben 5.², Hessen Darmstadtban 4.⁶, Szászországban 4.³, Helvetiában 4.², Csehországban 3.⁶, az osztrák magyar birodalomban általában 0.⁷, darab ló.

Időjárás.

Október 29-én és 30-án dél-keleti széllel borult, esős idő. 31-én reggel köd képződött, mely lassan felszállván nyugati széllel borult időt okozott.

Az egész hó lefolytában volt derült nap; 2, borongó: 20, borult: 9.

Az összes léghőmérséklet: 22-38 pár. von. magasságot ért.

November hó első felében többnyire borult, ködös, de elég enyhe őszi idő járt.

1-én borult, a napi közlépmérséklet: 7.2 R. foknyi meleget tett. 2-án délkeleti széllel borult, éjjel köd képződött, mely lassan reggelfelé leszállott. 3-án reggel borult, aztán borongó: 6 foknyi közlépmérséklettel. 4-én reggel és este borult, délben éjszaknyugati széllel borongó. 5-én reggel és délben borult, hűvös északi széllel, este derült, a hőmérő reggel csak 1 és $\frac{1}{2}$, délben 3, este $\frac{1}{2}$ foknyi meleget jelzett. 6-án reggel és délben borongó, este derült, a higany a hőmérőben a fagypontra alá 3 foknyira csökkent. 7-én reggel hideg éjszakai szél lengése mellett derült, a

hőmérő: 3·3 R. fokot a fagypontra mutatott, délben és este borult. 8-án borult, a reggeli 2·7 R. foknyi hideg délkeleti szél beálltával: 7 R. foknyi melegre változott. 9-én délkeleti széllel borult, esős idő, a napi közlélmérséklet: 9 R. fokot tett. 10-én reggel borongó, délben borult, estvére kelve 1. pár. von. magasságu eső esett. 11-én reggel ködös, déltájt valamint este délkeleti széllel borongó. 12-én reggel borongó: 4·2 foknyi meleggel, azután délkeleti széllel borult. 13-án reggel és este borult, déltájt nyugoti széllel borongó. 14-én borult, esős idő: 6 foknyi közlépmeleggel. 15-én reggel borult, azután éjszakiszéllel borongó.

A légszűlmérő állása 0-ra szállítva 1-től 4-ig csökkent: 730·58 725·36 m. m. 4-től 7-ig emelkedett: 739·01 m. m. 7-től 10-ig csökkent: 720·21 m. m. mire újra 15-ig emelkedett: 736·81 m. m.

November hó második felében többnyire borult ködös és esős, de elég enyhe napok jártak. A hőmérsék reggelenként általában: 3, délután: 5·5, este; 3·9 R. fokot tett a fagypontra felett. 16-án meleg délkeleti széllel borult, 17-én szinte borult, a délkeleti szél, délire és délnyugotira változván délután: 11·5 R. foknyi meleget okozott. 18-tól 21-ig borult, a délnyugati szél éjszaknyugotira fordulván, a beállott esőzés havazássá változott, mely az egész vidéket fehér lepellel borítá, de ismét 22-én délkeleti széllel esni kezdett, déltájt azonban szép napfény mutatkozott. 23-án reggel ködös, aztán borult. 24-én reggel és délben borult, estvére kelve a dél-nyugati szél éjszakra fordult, s borongó időt: 2 foknyi meleggel okozott. 25-én reggel ködös, a higany a hőmérőben a fagypontra csökkent, déltájt borongó, este éjszaki széllel tisztán kiderült. 26-án reggel ködös, fél foknyi hideggel, délben borult, este újra köd képződött, mely 27-én délkeleti szél lengése mellett jobban megsűrűdvén eső alakjában a földre hullott. 28-án borult, esős idő. 29-én reggel délkeleti széllel borult, délben borongó, valamint este is. 30-án délkeleti széllel borult: 3·7 R. foknyi közlép meleggel.

A légszűlmérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva 16-tól 18-ig csökkent: 727·89—719·50 p. mm. 19-én és 20-án emelkedett: 733·38 mm. 21-től 26-ig ingadozásai jelentéktelenek valának. 27-én csökkent: 723·46 mm. 28-án és 29-én 4 mm.-el emelkedett, mire 30-án ugyanannyival csökkent.

Az egész hó lefolytában derült nap volt 0, borongó: 9, borult: 21. Az összes csapadék: 14·6 p. vonalnyi magasságot ért. A túralgó szél a hó második felében délkeleti volt, melyben 4 szélváltozás történt.

Deczember hó délkeleti szél lengése mellett, borongó, 3 foknyi napi közlép meleg idővel kezdődött, mely 2-án mint borult napon esőre, estvére kelve pedig éjszaki széllel havazássá változott, melynek folytán a légmérséklet hűlni és a higany a fagypontra alá csökkenteni kezdett. 3-án derült napon a napi közlélmérséklet 5 R. foknyi hideget jelzett. 4-én reggel borongó, aztán délkeleti széllel borult, este kevés havazással. 5-én és 6-án borult, erős havazással. 7-én borult, a délkeleti szél éjszakra változván este 9 R. foknyi hideg lett, mely 8-án borongó napon még folyást növekedett, úgy hogy a napi közlélmérséklet a fagypontra alatt: 13·3 R. foknyi vala. 9-én reggel derült, éjszaki széllel: 18 R. foknyi hideg idővel, déltájt derült, szép napfényel: 10·2 foknyi hideggel, este szinte derült: 16·5 R. foknyi hideg. 10-én éjszaknyugati széllel borult, reggel: 13·8 R. foknyi hideggel. 11-én

szinte derült, a hideg estvére kelve; 15 R. fokra növekedett. 12-én derült, reggel és este; 18, délután; 14 foknyi hideg. 13 szinte derült, a higany a hőmérőben a fagypontra alatt: 20·4 R. fokra csökkent, délután: 16, este: 18·5 R. foknyi hideget jelzett, 14-én reggel a hideg: 22 R. fokra megnőtt, a légkörben köd képződött, mely a hideget este felé: 13 fokra csökkenté. 15-én reggel derült: 17·3 foknyi hideggel, aztán d.-keleti széllel borult. 16-án és 17-én d.-keleti széllel borult: 9 R. foknyi közlép hideggel. 18-tól 23-ig délkeleti széllel borult, ködös: 5—6 R. foknyi közlép hideg idővel. 14-én reggel és délben éjszaknyugati széllel borongó, estvére kelve éjszaki széllel kiderült, mire a higany a fagypontra alá: 12·8 R. fokra csökkent. 25-én reggel derült; 18·4 R. foknyi hideggel, délben és este borult. 26-án 27 és 28-án derült, a közlép hideg naponként: 16·5 R. fokot tett.

A légszűlmérő állásában 0-ra szállítva, e hó első napjaiban jelentékeny ingadozásokat lehetett észrevenni. 1-én 724·49 mm. 718·03 mm.-re csökkent. 2-án reggel rendkívül mélyen állott u. m. 712·67 mm. délig 1 mm.-rel emelkedett, este már 720·07 mm állott, 3-án 729·04 mm re emelkedett mire 6-ig újra csökkent: 717·90 mm. 6-től 10-ig emelkedett: 736·26 mm. 10-ér. 3 mm.-el csökkent. 10—13-ig emelkedett: 743·32 mm. 13-től 16-ig 5 mm.-el csökkent, mely állás 19-ig megmaradt, mire újra 23-g csökkent 720·8 mm. 24-én és 25-én hirtelen emelkedett 741·20 mm. most ismét csökkenteni kezd.

— A hideg mely decz. 2. este kezdődött egész 14-ig folyást növekedett, mely napon a legnagyobb fokát: 22 R. fokot a fagypontra alatt érte el, 14-től 20-ig rendszeren csökkent: 3·5 R. fokig, 20—28-ig ismét újra folyást nött, mely napon a higany a fagypontra alatt: 20 R. fokot jelzett, most újra csökkenteni kezd.

TARTALOM: Szerkesztői szó. — Bortermésünk 1871-ben. — Tófalvi szállótelep. — A gyümölcészet napszamosai és haladása. — Társalgó: Választ. ülés decz. 5. — Egyveleg. — Időjárás. —

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

Hirdetés.

(3)

(3—3)

Komlógyökér eladás.

Alulírottak ezennci közhírré teszik, hogy martius végén vagy aprilis elején saját komlókertjükből Héjasfalván 25000 drb. csehországi komlógyökér, ezere 10 forintért kapható.

Csomagolást lehető olcsón számítják és a szives megrendeléseket gyorsan végrehajtják.

Stein testvérek és Cseh,
Héjasfalván Segesvár mellett.

(4)

(3—3)

Eladó mén.

Zeyk Józsefnél Gombáson, öt évig használt 12 éves Nyil nevű mén, apja Hartney Stein, Anyja Vielka, országos ménes könyvbe jegyzett telivér.

Értekezhetni a tulajdonossal, vagy gazdatisztjével Utolsó posta Nagy Enyed.

A rom. kath. lyceum nyomdája Kolozsvárt.

Mellékelve van: az egész évfolyam tartalom-jegyzéke.